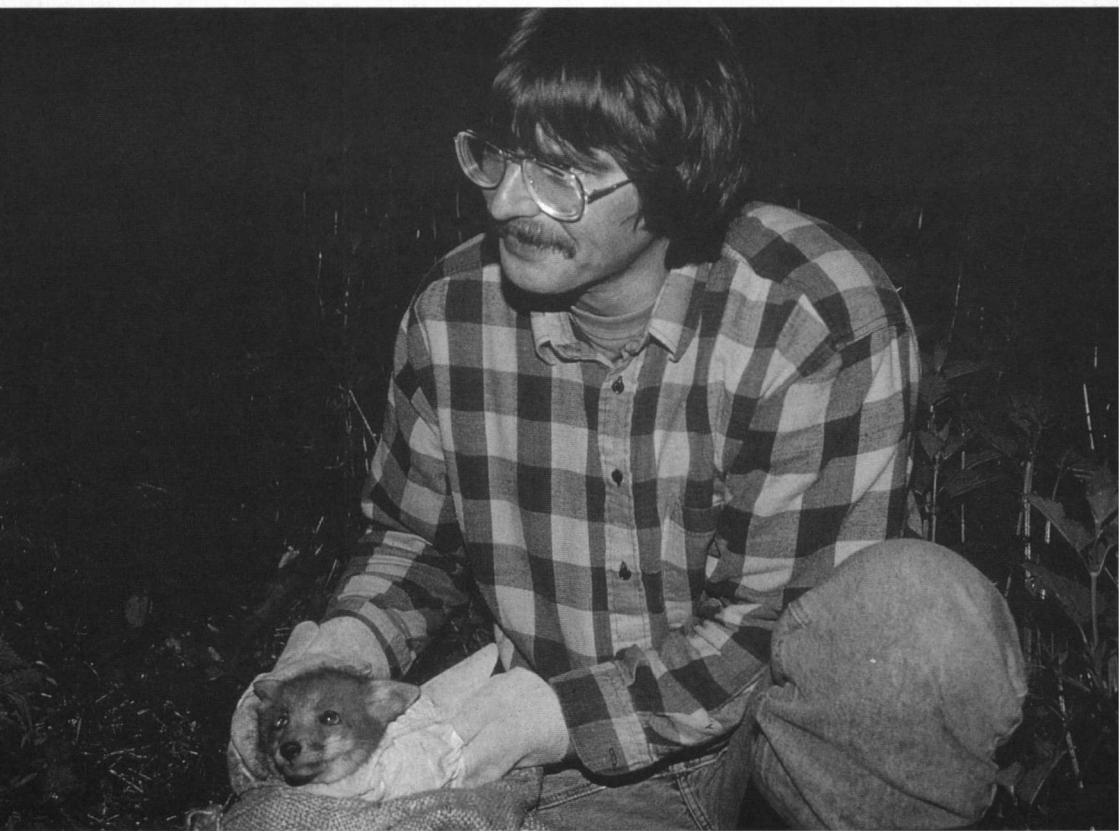

INTERVIEW MET KOEN VAN DEN BERGE ALS PUBER VOELDE HIJ ZICH MENDEL...

Stijn Vanacker

Koen met een gevangen jonge vos. Zoogdieronderzoek is vaak nachtelijk onderzoek. Foto G. Mornie

In Vlaanderen gebeurt nog altijd (te) weinig onderzoek rond zoogdieren. Dit betekent echter niet dat er helemaal niets gebeurt. Eén van de plaatsen waar wel zoogdieronderzoek verricht wordt, is aan het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer (IBW). Daar doet Koen Van Den Berge onderzoek op een aantal soorten zoogdieren. Bij hem thuis konden we hem strikken voor een interview.

Het eerste dat opviel toen ik er binnen kwam, was 'het grote dierenboek voor kinderen'. Ja, niet alleen Koen heeft het te pakken, maar ondertussen ook al z'n kinderen...

Het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer heeft in Vlaanderen twee vestigingsplaatsen: in Groenendaal bij Brussel, en in Geraardsbergen in Oost-Vlaanderen, hier afgebeeld. Foto Koen Van Den Berge

Om te beginnen met een voor de hand liggende vraag: Koen, was jij altijd al gefascineerd door zoogdieren?

Ja en nee, ik zou eerder zeggen dat ik altijd al gefascineerd was door de natuur. En aangezien zoogdieren daarvan een onderdeel zijn ging m'n interesse ook naar zoogdieren. Toen ik jong was, was ik altijd al heel gelukkig als ik m'n 'botten' (laarzen) mocht aantrekken. Op m'n zevende jaar vond ik in onze voortuin een schedel van een wezel. Deze schedel hield ik toen al bij. Ja, dat is zowat het eerste wat ik me nog herinner van zoogdieren.

Toen ik zo'n 14 jaar was heb ik heel veel muizen gekweekt. Zelf had ik een aantal witte muizen en ving ik nog een aantal grijze huismuizen. Door de verschillende dieren met elkaar te laten kruisen probeerde ik alle mogelijke kleuren te bekomen.

Mendel achterna?

Ja, hm, zo zou je het kunnen stellen. Alhoewel m'n experiment werd vroegtijdig afgebroken door ... een wezel ... Naast dit alles vond ik het gewoon altijd spannend om in het donker rond te lopen.

Op m'n 20 jaar leerde ik dan de Wielewaaljongeren kennen (nu: de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming). Vanaf toen ook begon m'n interesse meer en meer uit te gaan naar marterachtigen. Toch bleef ik geïnteresseerd in alles wat met natuur te maken had. Het logische gevolg hiervan was dat ik biologie optie dierkunde-ecologie begon te studeren. M'n eindwerk handelde zelfs helemaal niet over zoogdieren maar over vogels. Concreter handelde dit over landshapsentiteiten en de invloed op het voorkomen van vogels.

Carrière

En na het studeren begon je 'zoogdier-carrière'?

Nee, nog niet helemaal. Mijn eerste werk was een BTK-project en dat handelde inderdaad over zoogdieren: inventarisatie en bescherming van otters in Vlaanderen bij de Nationale Campagne Bescherming Roofdieren (NCBR). Na m'n eerste werk stond de burgerdienst (vervangende legerdienst) nog voor de deur. Ik kreeg de kans om mij aan het laboratorium voor bosbouw (Prof. M. Van Miegroet, Rijksuniversiteit Gent) te verdiepen in de jachtproblematiek en in het natuurbeheer.

Nadien bleef ik daar ook werken aan projecten rond actuele milieuthema's. Toen was zure regen nog een hot item. Achteraf bekeken was de 'bosbouwperiode' zeker geen slechte zaak. De pragmatischer manier van werken lag me zeker niet slecht. Dit betekende echter geenszins dat alles onwetenschappelijk moest worden.

M'n 'zoogdierencarrière', zoals jij het noemt, startte eigenlijk in 1995. Toen kwam ik op het IBW terecht. Maar ook hier gaan de opdracht en het werk veel ruimer dan zoogdieren alleen.

Wat is en wat doet het IBW zo ongeveer ?
Het IBW werd in 1991 opgericht als Vlaamse wetenschappelijke instelling. Zij verenigt het voormalig Rijksstation voor Populierenteelt en het voormalig Rijksstation voor Bos- en Hydrobiologisch onderzoek. Het wetenschappelijk onderzoek betreft de bosbouw, het visstandbeheer en het wildbeheer. Met andere woorden voeren wij onderzoek en

studies uit die een antwoord willen bieden op vragen uit de sectoren van de bosbouw, de riviervisserij, het natuurbehoud en de jacht. Zoals je waarschijnlijk kunt veronderstellen hou ik me meest bezig met de aspecten natuurbehoud en jacht.

Jacht

Meestal staan natuurbeschermers niet in zo'n gunstig daglicht bij de jagers (en vice versa). Toch ben je bioloog en hou je je bezig met wild. Hoe zou je je relatie met de jacht typeren?

Ik ben zeker niet de jacht-tegenstander die sommige jagers in mij menen te zien. Ik heb echter nooit een blad voor m'n mond genomen. En ik geef toe, de verzoenende functie kreeg (en krijgt) in het algemeen te weinig aandacht. Het valt me op dat met heel wat jagers constructief valt samen te werken. Wildbeheerseenheden (voor de Nederlanders: een wildbeheerseenheid is

Het vossenonderzoek waar Koen mede leiding aan geeft wil ondermeer een antwoord geven op de vraag of de kleine vossenlintworm in Vlaanderen aanwezig is en wat daar dan de konsekwenties van zijn.

Foto Muriel Vervaeke

een aangesloten gebied tussen de 500 en 1000 ha, waarin jagers gegroepeerd zijn en waar, in tegenstelling tot in Nederland, ook landbouwers en natuurbeschermers in ver-
tegenwoordigd zijn) zouden dit als nieuw forum nog gemakkelijker moeten maken. De wilbbeheerseenheden bieden een bij-
zonder fijnmazige dekking. Hierin zitten zeker een aantal mogelijkheden en ook jagers voelen er zich goed in.

Waaruit bestaat jouw onderzoek dan precies?
In Vlaanderen bestaan weinig of geen professionele inspanningen tot zoogdiermon-
toring, in tegenstelling tot alle mogelijke andere groepen, gaande van vogels tot wol-
zwevers.... Het bestaande onderzoek is veelal ecologisch gericht, dit is blijkbaar interessanter. Tegelijk ontbreekt het echter aan elementaire gegevens over voorkomen en verspreiding van soorten. Deze lacune probeer ik voor een deel op te vullen.

Marterachtigen

Toch niet voor alle zoogdiersoorten?

Nee, ik beperk mij momenteel tot de uit-
bouw van een databank van jachtwildsoor-
ten, waarbij voor de marterachtigen ook de das en de otter, als beschermde soorten, zijn toegevoegd, alsook de soorten die er mogelijk mee te verwisselen zijn zoals beverrat, wasbeer, wasbeerhond, Amerikaanse nerts en fret. Daarnaast ver-
richt ik nog onderzoek naar voedselcolo-
gie, voortplanting, dispersie en genetische verwantschap bij die marters. In relatie tot habitatversnippering bijvoorbeeld vormen deze zoogdieren toetssoorten bij uitstek. Verder zijn er enkele projecten met externe partners. Zo loopt het vossenonderzoek aan de Antwerpse universiteit in nauwe samen-
werking met het IBW.

*Om een Vlaams actueel thema aan te snij-
den: Hoe sta jij als zoogdierenspecialist
tegenover introductie en gebruik van grote
grazers? Want nog steeds vormt dit een kloof
tussen bosbouwers en natuurbeschermers.*
Tegenover grote grazers in het natuurbe-
heer sta ik zeker niet weigerachtig. Wel
integendeel, grote grazers bieden zeker heel
wat mogelijkheden voor de toekomst. Men
moet de vraag stellen of onze oude land-
bouwsystemen op grote schaal gehandhaafd
kunnen blijven. Grote grazers bieden een
goed alternatief en laten de natuur nog iets
'echter' worden.

Toch vind ik het belangrijk dat men blijft
inzien dat met 'natuurlijke grazers' van nu
wordt gewerkt. Er mag geen illusie worden
gewekt van 'oer'-dieren. Genetisch lijken de
beesten totaal niet meer op oerdieren. De
beesten zijn gewoon 'hard' en dit blijft voor
mij het belangrijkste.

Damherten, edelherten of elanden zou ik
zeker niet introduceren. Er kan natuurlijk
naast grote grazers ook gewerkt worden
met haas, konijn en ree.

Naar één zoogdierclub!

*Nog een laatste 'hot item': Het moet je toch
ook al zeker opgevallen zijn dat er op zoog-
dierenvlak weinig coördinatie is in
Vlaanderen?*

Inderdaad, daarom heb ik ook maar één
motto: hoe meer samenwerking, hoe beter!!
Toch moeten we de realiteit aanschouwen
en zien dat hier een grote lacune blijft
bestaan vooral in het verzamelen en door-
sturen van gegevens. Ik zou natuurlijk niets
liever zien dan dat die lacune wordt wegge-
werkt. Daarom zou ik willen starten met
een medewerkersnet. En wie is hiervoor
enthousiaster dan de jeugd?

*OK, maar dan creëer je er nog een netwerk
(alias pseudo-vereniging) bij...*

Nee, ik zie het ruimer. In Vlaanderen zou
één grote vereniging moeten komen die
functioneert als een volwaardige Vlaamse
afdeling, of een zustervereniging, van de
VZZ. Het spreekt voor zich dat hierin alle
disciplines terecht kunnen. En dat slechts
één groot netwerk wordt opgebouwd.

En wat met de tijdschriften?

Binnen deze Vlaamse afdeling blijft natuur-
lijk Zoogdier onmisbaar. Op die manier zou
hopelijk ook wat meer gepubliceerd worden
over zoogdierenonderzoek in Vlaanderen.
Daarnaast blijft Lutra eveneens als weten-
schappelijk blad waar diepgaander onder-
zoek in kan ondergebracht worden.

*Koen, nog veel succes, hopelijk komen we
ooit tot één vereniging en bedankt voor dit
interview.*

Oproep: Aangezien in Vlaanderen er
nog altijd geen 'Algemene zoogdier-
vereniging' bestaat, moet op een
andere manier worden gewerkt.
Daarom vraagt Koen dat iedereen
die dode zoogdieren (zeker
voornoemde soorten) vindt, dit hem
zou melden. Hoe je intensiever kan
meewerken lees je elders in dit num-
mer. Adres: Instituut voor Bosbouw
en Wildbeheer, Koen Van Den
Berge, Gaverstraat 4, B-9500
Geraardsbergen, 054-437112 (B).

Stijn Vanacker, Instituut voor
Natuurbehoud, Kliniekstraat 25, B-
1070 Brussel, 02-5581816 (B)